९

गाथिनो विश्वामित्रः।अग्निः। बृहती, ९ त्रिष्टुप्

सखायस्त्वा ववृमहे देवं मर्तास ऊतये।

अपां नपातं सुभगं सुदीदितिं सुप्रतूर्तिमनेहसम्॥ ३.००९.०१

सखायः- मित्रभूताः। मर्तासः- मर्त्याः। ऊतये- वृद्धये। देवम्- द्योतनशीलम्। अपां नपातम्- अब्जम्। सुभगम्- सौभाग्योपेतम्। सुदीदितिम्- शोभनद्युतिम्। सुप्रतूर्तिं- शोभनप्रतरणम्। अनेहसम्- अपापम्। त्वा- भवन्तम्। ववृमहे- वृणीमहे ॥१॥

कायमानो वना त्वं यन्मातृरजगन्नपः।

न तत्ते अग्ने प्रमृषे निवर्तनं यद्दूरे सन्निहाभवः॥ ३.००९.०२

त्वम्। वना- वनानि। कायमानः। मातृः- जननीभूताः। अपः। अजगन्- अगच्छः। वनानि भौमभोगाः। आपस्तदाधारशक्तिधाराः। भौमरसकामनमेव क्रतुभूतस्याग्नेः मूलशक्तिधारानुभूतिप्राप्त्यर्थमिति ज्ञायते। अग्ने- क्रतो। तत्। ते- तव। निवर्तनम्- भौमभोगान्मूलशक्तिधारासु निवर्तनम्। न- सम्प्रति। प्रमृषे- सह्यते। सहनेनैव क्रतोर्भौमभोगान्मूलशक्तिधारासु प्रयाणं भवितुमर्हति योगे। दूरे- भौमभोगे। सन्- भवन्। इह- अत्र मूलशक्तिधारासु। अभवः ॥२॥

अति तृष्टं ववक्षिथाथैव सुमना असि।

प्रप्रान्ये यन्ति पर्यन्य आसते येषां सख्ये असि श्रितः॥ ३.००९.०३

तुष्टम्- तुष्टिम्। अति- अतीव। ववक्षिथ- वोढुमिच्छसि। अथैव- तस्मादेव। सुमनाः- शोभनमनस्कः। असि- भवसि। येषाम्। सख्ये- मैत्र्याम्। श्रितः- आश्रितः। असि- भवसि। ते। अन्ये- एके। प्र यन्ति- भवन्तं प्रपद्यन्ते। अन्ये- इतरे। प्र आसते- उपासते ॥३॥

ईयिवांसमति स्त्रिधः शश्वतीरति सश्चतः।

अन्वीमविन्दन्निचिरासो अद्रुहोऽप्सु सिंहमिव श्रितम्॥ ३.००९.०४

Dr. Rangaji

शश्वतीः- बह्वीः। सश्चतः- सङ्गताः शक्तीः। अति- अतिक्रम्य। स्रिधः- हिंसकान्। अति- अतिक्रम्य। ईयिवांसम्- गच्छन्तम्। सिंहमिव- गुहाश्रितं सिंहमिव। अप्सु- मूलशक्तिधारासु। श्रितम्। ईम्- एनम्। निचिरासः- चिरन्तनाः। अद्रुहः- द्रोहरहिता उपासकाः। अन्वविन्दन्- लेभिरे ज्ञातवन्तः ॥४॥

ससृवांसमिव त्मनाग्निमित्था तिरोहितम्।

ऐनं नयन्मातरिश्वा परावतो देवेभ्यो मथितं परि॥ ३.००९.०५

ससृवांसमिव- सरन्तमिव। तिरोहितम्- मूलशक्तिधारासु निलीनम्। मथितम्। एनम्- एतम्। अग्निम्- क्रतुम्। मातरिश्वा- प्राणः। परावतः- दूरतो बाह्यत इति भावः। देवेभ्यः- अन्तस्थद्योतनशक्तिभ्यः। आ नयत्- आनयति ॥५॥

तं त्वा मर्ता अगृभ्णत देवेभ्यो हव्यवाहन।

विश्वान्यद्यज्ञाँ अभिपासि मानुष तव क्रत्वा यविष्ठ्य॥ ३.००९.०६

तम्। त्वा- त्वाम्। मर्ता- मनुष्याः। देवेभ्यः- देवार्थम्। हव्यवाहन- चरुपुरोडाशध्यानभावनादिहव्यवाहक। अगृभ्णत- स्वीकृतवन्तः। मानुष- मनुष्यहित। यविष्ठ्य- युवतम। तव- भवतः। क्रत्वा- प्रज्ञया। विश्वा यज्ञान्- उपासनानि दानानि सङ्गतिकरणानि। अभिपासि- अभितो रक्षसि ॥६॥

तद्भद्रं तव दंसना पाकाय चिच्छदयति।

त्वां यदग्ने पशवः समासते समिद्धमपिशर्वरे॥ ३.००९.०७

तत्। भद्रम्- कल्याणम्। तव- ते। दंसना- कर्म। पाकाय- परिपक्वाय। चित्- एव। छदयति- छन्दयति। अग्ने। त्वाम्- भवन्तम्। पशवः- द्रष्टारः। समिद्धम्- सम्यगुद्दीपितम्। अपिशर्वरे- शर्वर्यामपि। मनुष्यप्रज्ञायामपि। आसते- उपासते ॥७॥

आ जुहोता स्वध्वरं शीरं पावकशोचिषम्।

आशुं दूतमजिरं प्रत्नमीड्यं श्रुष्टी देवं सपर्यत॥ ३.००९.०८

Dr. Rangaji

स्वध्वरम्- शोभनध्वररहितकर्मनिहितम्। शीरम्- शायिनम्। गुप्तमिति भावः। पावकशोचिषम्- पवित्रदीप्तिम्। आ जुहोत- आह्वयत। आशुम्- शीघ्रतरम्। दूतम्। अजिरम्- जरारहितम्। प्रत्नम्- पुराणम्। ईड्यम्- स्तुत्यम्। श्रुष्टी- क्षिप्रम्। देवम्। सपर्यत- परिचरत ॥८॥

त्रीणि शता त्री सहस्राण्यग्निं त्रिंशच्च देवा नव चासपर्यन्।

औक्षन्घृतैरस्तृणन्बर्हिरस्मा आदिद्धोतारं न्यसादयन्त॥ ३.००९.०९

त्रीणि शता त्री सहस्राणि त्रिंशच्च नव च- बहवः। देवाः। अग्निम्। असपर्यन्- परिचरन्ति। घृतैः- पूतनवनीतोपलक्षितपूतभावनाभिः। औक्षन्- सिञ्चन्ति। अस्मै- एतस्मै। बर्हिः- दर्भासनं चित्तासनं वा। अस्तृणन्- कल्पयन्ति। आदित्- अनन्तरम्। होतारम्- देवाह्वातारमग्निम्। न्यसादयन्त- उपवेशयन्ति ॥९॥

Dr. Rangaji